
Metody historicko-sociologického výzkumu a analýzy dat

---

1. Logika a postup sociálně-vědního výzkumu. Limity poznání v sociálních vědách. Redukce popisu sociální reality. Pravděpodobnostní charakter závěrů. Transformace, redukce a standardizace informací. Kvantitativní a kvalitativní epistemologie, hlavní odlišnosti obou přístupů, induktivní a deduktivní pojetí, různé cíle, teoretická východiska. Volba postupu, odlišnosti způsobu sběru dat.
2. Formulace výzkumného problému. Model vztahů, usuzování na kauzalitu jevů. Kritéria kauzality, model elaborace. Kauzální versus korelační vztah. Výzkumný projekt. Východiska v teorii, konceptualizace, obecná hypotéza, pracovní hypotézy, operacionalizace proměnných, indikátory.
3. Postupy kvantitativního výzkumu. Standardizace v kvantitativním výzkumu, nejčastější techniky sběru dat. Uspořádání a design výzkumu: případová studie, reprezentativní šetření, experiment. Předvýzkum.
4. Definice populace, jednotky analýzy, výběry a reprezentativita. Výběr jednotek v kvantitativním výzkumu: reprezentativita, populace vs. výběr, typy výběrů (pravděpodobnostní vs. nepravděpodobnostní). Návržnost. Obtížně dosažitelné populace.
5. Dotazníkové šetření. Limity a přednosti. Tvorba dotazníku. (Scénář/uspořádání), typy otázek, nevhodné otázky. Organizace a způsoby sběru dat.
6. Analýza dat v kvantitativním výzkumu. Příprava dat, kódový klíč, chybějící údaje, transformace dat. Typy proměnných. Popisná a inferenční statistika (statistická indukce). Testování hypotéz a elaborace.
7. Datové zdroje a datové archivy. Typy a úrovně dat (mikrodata, agregace, kontextuální atd.). Získávání dat pro sekundární analýzu. Význam metadat pro správné zacházení s daty. Příprava dat pro archivaci. Etické zásady ve společenskovědním výzkumu. Pravidla prezentace výsledků bádání. Právní aspekty sociologického bádání s důrazem na ochranu osobních informací.
8. Kvalita měření. Validita a reliabilita, triangulace. Typy zkreslení. Zkreslení vyvolaná výzkumnými stimuly.
9. Studium dokumentů. Obsahová analýza. Typy dokumentů a kritéria poznávací ceny dokumentu. Operace s dokumenty a fáze procesu jejich zpracování. Rekonstrukce události. Přednosti a omezení studia dokumentů.
10. Analýza diskurzu a její využití v sociologii. Specifický přínos diskursivní analýzy oproti jiným metodám analýzy textů. Základní možné přístupy k analýze - kritická diskursivní analýza, diskursivní psychologie a Foucaultův "archeologický" přístup k analýze diskurzu. Možnosti a omezení využití těchto analytických metod v sociologii.
11. Výzkumný design kvalitativního výzkumu. Formulace a reformulace výzkumné otázky, výběr prostředí a respondentů, vstup/přístup do zkoumaného prostředí, vyjednávání přístupu, vztahy výzkumníka a lidí ve zkoumaném prostředí, chování výzkumníka v terénu a interakce se zkoumaným prostředím.
12. Sběr kvalitativních dat: pozorování, focus group. Záznam pozorování pomocí tzv. field notes, forma a obsah polních poznámek, role pozorovatele v terénním výzkumu. Výzkumný design focus group, vytváření vzorku, homogenita a segmentace skupin, výběr účastníků, velikost skupin a jejich počet, vedení focus group: moderování skupiny, výběr prostředí a sběr dat.
13. Sběr kvalitativních dat: rozhovor - nestandardizované interview. Příprava rozhovoru, typy otázek, udržování interakce, záznam a transkripce rozhovoru.
14. Biografický výzkum. Specifika získávání a analýzy auto/biografických dat. Studium auto/biografické zkušenosti a její rekonstrukce a interpretace. Etnografický výzkum, případová studie. Dokumentování každodennosti, interpretace událostí, perspektivy pohledu na skupinu (emic a etic).
15. Analýza dat v kvalitativním výzkumu. Proces kódování, označování jevů, vytváření kategorií, záznamy kódování, psaní analytických poznámek. Psaní závěrečné zprávy. Možnosti zpracování kvalitativních dat pomocí počítače (software).
16. Zakotvená (Grounded) teorie. Kódování a kategorizace. Techniky zvyšování teoretické citlivosti.

Pro studující, kteří započali studium v roce 2023 a později:

1. Východiska empirického výzkumu ve společenských vědách. Role teorie a epistemologických přístupů. Kvantitativní a kvalitativní výzkumné strategie.
2. Rozvaha výzkumného projektu. Struktura výzkumného procesu. Výzkumný problém a výzkumné otázky. Volba výzkumné strategie: kvalitativní a kvantitativní výzkum: principy, charakteristika, proces výzkumu.
3. Etika výzkumu. Procedurální etika. Základní etická pravidla. Etika v praxi: etická dilemata, etické výzvy.
4. Principy a cíle kvantitativní výzkumné strategie. Koncepty, měření a standardizace. Postup a organizace kvantitativního výzkumu.

5. Populace a výběr v kvantitativním výzkumu. Pravděpodobnostní a nepravděpodobnostní výběry. Návrh. Sekundární analýza dat a datové archivy. Longitudinální a panelové výzkumy.
6. Dotazníkové šetření a dotazník jako nástroj sběru dat. Způsoby dotazování. Konstrukce dotazníku. Typy otázek a hlavní úskalí při jejich tvorbě. Struktura a podoba dotazníku.
7. Kvantitativní obsahová analýza. Jednotky analýzy a vymezení vzorku, příprava kódovacího klíče a kódování.
8. Kvantitativní analýza dat. Typy proměnných a jejich transformace, Principy statistické analýzy (testování hypotéz). Základní statistické metody (t-test, kontingenční tabulka, korelační analýza, regresní analýza).
9. Principy a cíle kvalitativní výzkumné strategie. Postup kvalitativního výzkumu. Možnosti zobecnění v kvalitativním výzkumu. Kvalita kvalitativního výzkumu.
10. Principy výběru vzorku v kvalitativním výzkumu. Účelový výběr. Teoretický výběr. Vzorek v etnografickém výzkumu. Vztah vzorku a možností zobecnění.
11. Techniky tvorby dat v kvalitativním výzkumu: rozhovor. Charakteristika a využití. Typy rozhovoru. Typy transkriptů. Průběh výzkumu s použitím rozhovoru. Příklad výzkumných designů s využitím rozhovoru. Etické aspekty.
12. Techniky tvorby dat v kvalitativním výzkumu: pozorování. Charakteristika a využití. Typy pozorování. Průběh výzkumu, výzkumné postupy. Příklad výzkumných designů s využitím pozorování. Etické aspekty.
13. Techniky tvorby dat v kvalitativním výzkumu: nevtíravé výzkumné přístupy. Charakteristika a využití. Zdroje dat a jejich možnosti. Průběh výzkumu. Příklad výzkumných designů s využitím nevtíravých výzkumných postupů. Etické aspekty.
14. Vybrané designy kvalitativního výzkumu: narativní výzkum, fenomenologický výzkum. Charakteristika a principy. Techniky tvorby vzorku a dat. Etické aspekty.
15. Vybrané designy kvalitativního výzkumu: zakotvená teorie, případová studie. Charakteristika a principy. Techniky tvorby vzorku a dat. Etické aspekty.
16. Vybrané designy kvalitativního výzkumu: etnografický výzkum, diskurzivní analýza. Charakteristika a principy. Techniky tvorby vzorku a dat. Etické aspekty.
17. Analýza a interpretace dat v kvalitativním výzkumu. Analýza prostřednictvím segmentace a kódování: principy, postup. Možnosti zobecnění.